

РОЗДІЛ 1. Підприємливість і підприємництво

Урок 10. Гнучкість — суперсила підприємців

На початку вивчення теми варто мотивувати учнів прикладом ситуації з життя підприємця: бізнес-план чудовий, але під час його реалізації щось пішло не так — невчасно замовили матеріали, у поставника не було матеріалів необхідної якості, невчасно заплатили податки... Які наслідки для бізнесу? Як можна уникнути таких прикростей?

Підприємництво — це постійні зміни. План може бути ідеальним, але реальність вносить корективи. Тому гнучкість та адаптивність — головні якості, які допомагають бізнесу виживати і розвиватися навіть у складних умовах.

Пояснюємо різницю між короткостроковим, середньостроковим і довгостроковим плануванням і їхніми функціями в бізнесі, наводячи близькі підліткам приклади (див. матеріали підручника с. 97-98).

Ознайомлюємо з поняттям "чорного лебедя" як непередбачуваної події великого впливу і способами зменшення її наслідків. **Показуємо**, чому адаптивність критична для виживання і розвитку бізнесу; вчимо оперативно коригувати плани на основі нових даних. **Формуємо** розуміння, чому адаптивність — ключове вміння для підприємця. Адаптація — це не зрада ідеї, а турбота про її виживання.

Поняття "чорний лебедь" — складне для підлітків, тому варто пояснити його на матеріалі завдання 5, де треба вигадати "чорного лебедя" у книговидавничій справі. Учні висувують ідеї, а потім можуть подивитися один з варіантів відповіді у е-додатку (<https://svitdovkola.org/pfg9/10/b1>) і зрозуміти напрям розмірковувань.

Звертаємо увагу підлітків на те, що гнучкість — це вміння змінювати рішення, коли змінюються умови, підприємець не просто реагує, а передбачає і готує альтернативи, необхідність багаторівневості панування.

Пояснюємо, чому стратегія без гнучкості втрачає сенс, що помилятися — нормально, головне — швидко коригувати курс, що планування — це не жорст-

кий сценарій, а компас і маршрут. Підприємець працює в умовах невизначеності, тому готовність змінюватися — важливий ресурс для нього.

Обговорюємо з учнями:

- Коли краще змінити план: одразу чи почекати?
- Чи завжди зміни означають відступ від мети?
- Чому під час кризи виживають не найбільші, а найгнучкіші?
- Як події типу війни чи пандемії впливають на бізнес? (Це приклади "чорних лебедів")

Запитання для дискусії — Якщо обставини змінюються, чи повинна змінюватися і мета? Чому?

Підкреслюємо, що саме гнучкість є силою підприємця, малий бізнес має перевагу перед великим, адже може змінюватися швидко. Підприємець не чекає, поки стане легше, — він підлаштовується зараз.

Основні поняття та змістові акценти: планування, короткострокове планування, середньострокове планування, довгострокове планування, "чорний лебідь" бізнесу, адаптивність бізнесу.

Форми роботи на уроках можуть бути такими:

- гра "План А/План Б" — учні пропонують альтернативні рішення для однієї бізнес-ситуації;
- скласти 3 рівні плану для шкільного/домашнього проєкту: короткотривалий, середньотривалий, довготривалий;
- сценарій "Що робити, якщо...?" — команди отримують опис неочікуваної події та мають адаптувати бізнес;
- завдання "Три горизонти" — учні отримують бізнес-задачу і складають список цілей/задач для коротко/середньо/довгострокового горизонту плану. **Орієнтовні критерії оцінювання:** ясність розмежування трьох горизонтів планування і прикладів задач — 0–3 бали, якість планування (логічність сценаріїв і адекватність заходів) — 0–4 бали, реалістичність заходів при моделюванні "чорного лебедя" — 0–3 бали, вміння швидко запропонувати адаптивні дії і пріоритети — 0–2 бали;

- завдання "Сценарії" — групи учнів розробляють 3 сценарії для малого бізнесу (оптимістичний, базовий, песимістичний) і пропонують по 3 заходи для кожного;
- імітація "Чорний лебідь" — вчитель вводить несподівану подію (наприклад, раптове підвищення ціни на сировину через відкриття нового родовища, зник інтернет в усьому місті, зник постачальник); учні коригують план і наводять заходи реагування;
- створення коміксів "Мій чорний лебідь", "План зламався — я адаптувався";
- рефлексія — Коли я був(ла) гнучким(ою) у житті? Що це змінило?

Перегляньте разом з учнями відео "Адаптивність vs стабільність" (<https://svitdovkola.org/pfg9/10/media2>) та опрацюйте матеріал "Адаптація в реальному часі: як це роблять інші" (<https://svitdovkola.org/pfg9/10/media3>).

Запропонуйте виконати вправу на складання трьох планів (короткотривалого / середньотривалого / довготривалого) для вже обраної учнями бізнес-ідеї. Попросіть коротко презентувати, чому саме так розподілено пріоритети. Під час обговорення ставте запитання: "Що у вашому плані можна змінити швидко? А що — ні?".